

Behov for ændringer i universitetsloven

I det følgende sammenfattes AC's forslag til ændringer i universitetsloven:

Universitetets forskningsfrihed

I universitetslovens § 2, stk. 2 fremgår, at "universitetet har forskningsfrihed og skal værne om denne og om videnskabsetik". Bestemmelsen bør præciseres, så det fremgår, at det er rektor, der som øverste daglige leder skal værne om forskningsfriheden og videnskabsetikken.

Forskerens forskningsfrihed

Det fremgår af universitetslovens bemærkninger, at "den enkelte forsker har forskningsfrihed inden for sit faglige ansættelsesområde med de forpligtelser, der følger af et ansættelsesforhold. Den enkelte forsker har således frihed til at vælge metode, fremgangsmåde og emne inden for universitetets forskningsstrategiske rammer, som fastlagt i udviklingskontrakten". Bemærkningerne bør flyttes over i selve loven som en egentlig bestemmelse, idet eftersætningen "som fastlagt i udviklingskontrakten" slettes.

Præcisering af instruktionsbeføjelsen

§ 17, stk. 2 omhandler den såkaldte instruktionsbeføjelse. Af bestemmelsen fremgår, at "instituttlederen kan pålægge medarbejdere at løse bestemte opgaver" og i bemærkningerne til loven fremgår, at "den enkelte forsker kan, hvor den pågældende ikke er pålagt sådanne opgaver, forske frit inden for universitetets forskningsstrategiske rammer".

Da den nuværende ordlyd, kan skabe risiko for en kompromittering af den individuelle forskningsfrihed, bør der i tilknytning til instruktionsbeføjelsen præciseres, at "en videnskabelig medarbejder ikke kan afskæres fra at forfølge et forskningstema, som vedkommende selv har valgt".

Organisering på institut og fakultet

Det fremgår af bemærkningerne til universitetsloven, at instituttlederen skal opbygge en organisation til at løfte instituttets samlede opgaver med inddragelse af de studerende, det videnskabelige personale og det teknisk-administrative personale.

Ligeledes fremgår af bemærkningerne, at dekanen skal opbygge en organisation til at løfte hovedområdetets samlede opgaver med inddragelse af de studerende, det videnskabelige personale og det teknisk-administrative personale.

Erfaringen viser dog, at det er meget forskelligt, hvorledes de forskellige institutter og fakulteter har organiseret sig i forhold til at sikre medarbejdernes og studerendes medbestemmelse. Bemærkningerne bør derfor flyttes over i loven som egentlige bestemmelser.

Akademisk råd

Det fremgår af § 15, stk. 3, at Akademisk råd kan udtale sig om alle akademiske forhold af væsentlig betydning for universitetets virksomhed og har pligt til at drøfte de akademiske forhold som rektor forelægger. Endvidere fremgår, at Akademisk råd blandt andet har til opgave at udtale sig til rektor om den interne fordeling af bevillinger og om centrale strategiske forsknings- og uddannelsesområder og planer for vidensudveksling.

Trods denne opgavebeskrivelse, er det Akademisk råd mange steder de facto blevet reduceret til et organ for tildeling af videnskabelige grader og opleves som sådan dekoblet det faglige liv.

Det fremgår endvidere af loven, at rektor er født formand (ved fakultetsopdelt Akademisk råd er dekanen født formand). I stedet foreslås, at det indskrives i loven, at formanden for Akademisk råd findes blandt de videnskabelige medarbejdere i Akademisk råd. Det foreslås samtidig, at rektor i relevante sager skal indhente Akademisk råds udtalelse, inden sagen forelægges bestyrelsen.

Faglig og ledelsesmæssig legitimitet

Universitetsloven er meget klar for så vidt, at rektor, dekan og institutleder skal være anerkendte forskere, ligesom uddannelsesindsigt henholdsvis undervisningserfaring også indgår som ansættelseskriterium. Det fremgår desuden af bemærkningerne til universitetsloven, at ansættelsesproceduren – der fastsættes i vedtægten – skal sikre, at rektor, dekan og institutleder har faglig og ledelsesmæssig legitimitet. Hvorvidt ansættelsesproceduren som beskrevet i de respektive universiteters vedtægter sikrer en sådan legitimitet er mere usikkert.

Der bør i universitetsloven indføres en præcisering af, hvorledes de videnskabelige medarbejdere inddrages i ansættelsesproceduren for institutledere. Det organ, der ifølge loven skal være etableret på institutniveau, kunne naturligt få en rolle i udpegning af videnskabelige medarbejdere til ansættelsesudvalget.

Endvidere bør der indføres en ny bestemmelse i universitetsloven vedrørende Akademisk råds rolle i ansættelsesproceduren for dekaner og rektor. Som det er nu, har Akademisk råd til opgave at indstille til rektor om sammensætning af sagkyndige udvalg, der skal bedømme ansøgere til videnskabelige stillinger. Denne bestemmelse bør udvides til, at Akademisk råd også har som opgave at indstille videnskabelige medarbejdere til ansættelsesudvalg ved rekruttering af rektor og dekaner.

Åbenhed og gennemsigtighed ved udpegning af eksterne bestyrelsesmedlemmer

Det fremgår af § 12, stk. 5, at de nærmere regler for nedsættelse af bestyrelsen fastsættes i vedtægten. Erfaringerne viser, at den mest udbredte metode for udpegning af eksterne bestyrelsesmedlemmer foregår ved selvsupplering. Denne metode er problematisk, fordi den ikke sikrer en nødvendig åbenhed og gennemsigtighed.

Ifølge universitetslovens § 13 kan universitetet nedsætte et repræsentantskab, der sammensættes af udefrakommende medlemmer. Med etablering af aftagerpaneler på universiteternes uddannelser, synes der at være etableret en grobund for at etablere et sådant repræsentantskab.

Det bør fremgå af loven, at bestyrelsen skal indstille en udpegningsliste, som skal godkendes af repræsentantskabet. Ligeledes skal det fremgå af loven, at alle skal kunne indstille kandidater fx efter samme indstillingsmodel som gældende for forskningsrådene.

Entydigt ledelsesansvar for uddannelsernes kvalitet og økonomi

Det lykkedes ikke med universitetsloven fra 2003 at få skabt en god ledelsesmæssig forankring af uddannelserne, idet loven giver en tredeling af uddannelsesledelsen mellem dekan, institutleder og studieleder/studienævn.

I det hele taget kan der stilles spørgsmål ved det hensigtsmæssige i at have så detaljerede bestemmelser for uddannelserne, når virkeligheden er, at mange uddannelser ikke nødvendigvis er forankret på ét instituts eller ét fakultets fagområder.

Universitetslovens nuværende detailbestemmelser om uddannelsesorganisering bør erstattes med en rammebestemmelse, der beskriver hensynet til en entydig placering af ledelsesansvaret for såvel kvalitet som økonomi som grundlag for uddannelsernes organisering.